

96

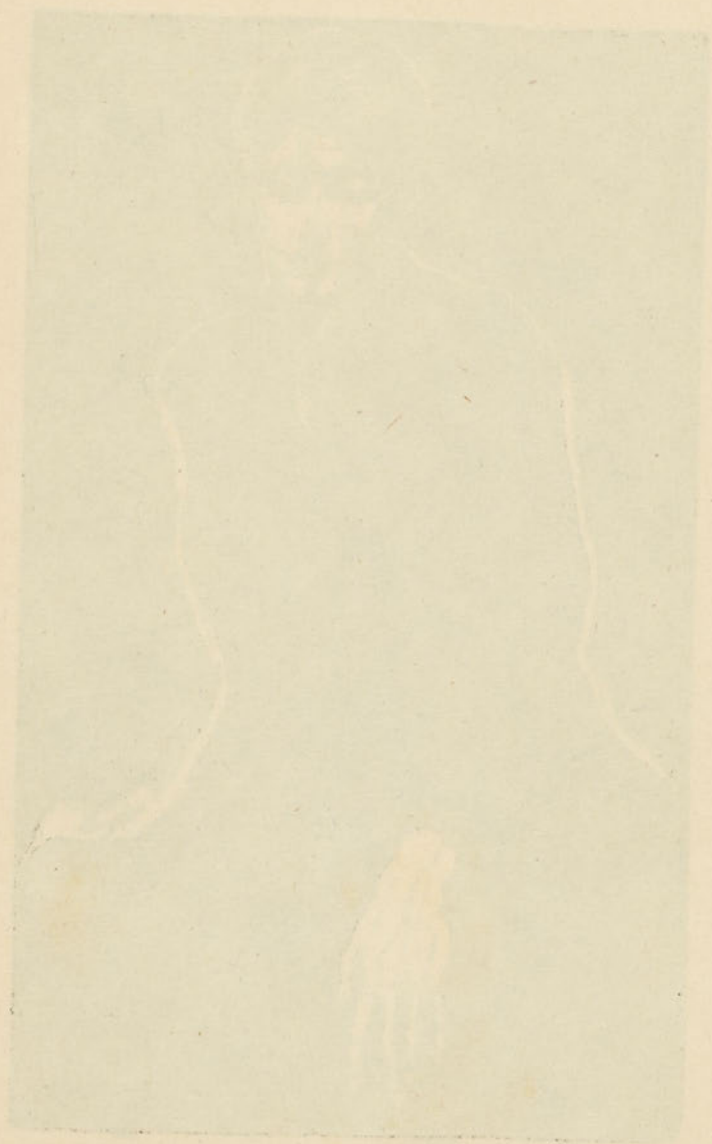
Anton Rodewitz

Wien
Kisanzare

—
d. 1927

Blaker

MIRAN JARČ
ČLOVEK
IN
NOČ

1 9 2 7

LESOREZE IZREZAL
BOŽIDAR JAKAC

w/2018/12392

I.

MODRE DALJE.

Pojoča je noč, da bi izkoprnell
Fanfova pesem se v dalje razlega...
Čudna bolešt prevzema me vsega...
O, da bi sam se pred sabo otel!

Vsa ogromnost neutešitve
divje v srce se mi zagreba.
V svoji nemoči bi kriknil do neba
v strašno vsemirje: rešitve, rešitve!

V brezbrežja hrepenenja lijo...

O, da zajamem jih v težkem zvoku!

Ah, kakor drevo sem, ki vanje vetrovi bijo,
a ono razjeda se v svoje neizraznosli joku.

T R H L O D R E V O .

Vseokrog v jutranji svežosti vriska, blesti mladoletje.
Osamljen temočno molči na planjavi le strl velikan,
težko se sklanja, koš da je pretajnostnim mislim predan,
uspavan v pozabnost. Trohnoba le našla pri njem je
zavetje.

Koš da že davno je v deblu usahnilo sočno življenje,
razpada drevo posušeno. A vendar brezupno še v zrak
proži dvojica se vej, da ujela bi sončno blestenje,
da jo poljubil, osvežil bi jutranji vetrič mehak.

Ali v brezzvezdnih nočeh, ki razgrinjajo v svetih teminah
tajnosti božje, vijolični soji skrivnostno blešé
na starem drevesu — njegove najgloblje zasanjane
slutnje . . .

V urah samotnih iskal je — v morečem objemu brezčutne
snovnosti — duh večnotajnih spoznanj, ki so v nočnih
globinah
privrela iz debla koš soj, da zlijo se v vesoljstva srcé.

B E S I.

Molči beseda. Tihola prepleta
hiše, reko, drevesa, ljudi...
Iz somračne globeli kipi
sen pritajen in se razcveta

v zvočne podobe, v pošastne like,
v dehteče molnjave prividov zlih,
noč izdihava pod vseмир tih
duha — ujelega v dnevu — krike.

Kakor sanjske prikazni rasto
stvori iz brezdna žej in strasti,
morda presenčni, da jih sprosti
življenje v iz volje rojeno telo,

morda, ker ni jim odbil še ukaz
tajnosti rojstva — zlovešče preže,
koč hudourni oblaki vise
nad meslom: »Rešite, rešite nas.«

Mrežijo misli, zastrupljajo kri,
grizejo v dušo zlohočno, pohočno,
da bi spočeli dejanje temočno,
še preden jih v brezdno dan prepodi.

I Z G N A N C I.

Valovi dima ovijajo žarnic kričeče soje...
vihar popevk, krikov in kletev se staplja v godbe
tokavo,
ki trga ko zver nenasitna še ujedljivo, vonjivo
laskanje vijolin in cimbal čarobnih sviračev — ciganov...
in jaz: oloček — preplavlja ga že razljučeno morje.

Od vseh vetrov
so se stekli skupaj ti blodneži, obupanci, rovarji,
sanjarji novih zakonov, kovarji neznanih usod.
Še tolstega kapitalista omamlja
melodija skrivnostna, ki valuje od srca do srca,
s trdnim glasom popeva, faktira z omahujočo roko —
(kaj so mu mar zdaj računi, kupčije, ko tudi njegovo
smejoče srce niha v neznanih tokovih).

Iz omolice me je predramil neznanec z otroškimi očmi:
»Saj me poznaš!«
»Kako?«
»Proletarec!« in mi podal je rokó
in že sva brata. Njegove besede — zublji vulkana Rusije
in vsa brezmejnost tujine... bojišč...
še ni vgasnil plamen v očeh,
še veruje mož — otrok, da se vtelesijo sanje ogromne...

Tam v kotu šepečejo prekupovavci — jekleni možje,
a tudi nje že zastruplja divja pesem,
ki obliva duše vseh teh zatočencev.

Preko src razžarjenih, trudnih drsijo
utripi vriskajočih vijolin,
bajalci duš izvablajo strupe opojne...

In zdaj so te melodije edina vez,
ki druží nas vse izgublence... vsi bratje zdaj, v kres
so zagorele nám duše, ki vriskajo od hrepenenj...
V eno se stapljata kletev in sen:
v oni skrivnostni prakrik – o, kak te poznam –
li večno neutešeni kam... kam...

Iskreče se luči, dušechi dimi, kriki in viki, množic mravljišče,
vse to – ogromni kaos, ki išče, išče...

Česa?

In nad vsem – vijoline, spravljalivke – tolažilivke pojo...

B E L E R O K E.

Gledam tvoje bele roké:
valové... valové... valové...
mi čez misli jez... vse čez... vse čez...

v tja, kjer se predramlja groza drhtenj,
v tja, kjer se poraja neskončnost življenj,
v tja, kjer se budim, budim,...

O, jaz se te bojim, bojim...
že misel nate skriva v sebi žive kresove
neznanih zvezd,
kot prvi človek stojim
in se obožavljam na prvem koraku zavilih cest
in
gledam tvoje bele roké... bele roké...
premirno valové, valové, valové...
v neizmerno nemirnost se gubim, gubim...

živim.

P O T S K O Z I N O Č .

Kako lepo je iti v dveh
v takih svetlih, svetlih nočeh.

Na obzorju se kristali zvonenje,
zbiseril se mi davni sen je

v podobo: dalja zasnežena vsa
in midva sredi veselstva sama...

Vlelašam si sanje: greva v dveh
v bengalično kričočih nočeh.

Tvoj rožnati smeh mi zastira oči,
da bi ne videle groze noči.

Ko okostnjaki krog naju plešo
spletava k zvezdam si lestvico...

Vem: takrat te pri meni ne bo,
ko bom razdvajal sam temo.

Morda, ko se bom zgrozil,
tvoje ime bom v brezkončnost zavpil.

Četudi tvoj sen me več ne pozna,
če najde moj klic te v bleščavi sveta,

naj sto hrepenenj bo do tebe — — nekoč
kot spomin ti bo slutnje zviharila noč.

O, pojdeš tedaj kot rožnata misel z mano v dveh
v strašnih, rdeče kričočih nočeh.

P A V V M E S E Č I N I .

Vesoljnega vodometa mesečina šumlja
na bajne pokrajine mojega srca,
iz bilke, iz rože, iz vej kipi za vzdihom vzdih,
v srebrne daljine lije vseirske žeje dih.

In ko je bila čaša duše polna bisernih snov,
je v prostorje liho zvenceh zlatih zvonov
pav zaklical v noč. — —

Krik njegov bil je misli suličaste zasmeh:
»Kaj si lažeš opojnost v dveh,
saj si sam,
sam,
in ona odšla je bogvekam.«

V R N I T E V.

Kadar bom stopil na tvoje doma prag,
da razbremenim hrepenenje težkih let,
bom premišljeno ustavil svoj korak,

da vidim, ali me bosta tvoja leva še
spoznala, ali je morda sled
zapustil kdo drugi, ki zdaj obožuje te.

Ustavim se pod oknom: še v cvetju dehti
moje srce? Ali morda že davno si
velela izdehteti vsak spomin na me?

Ustavim se ob mlinu: ali šumi
še med kolesi najinih poletnih dni
pogovor? Kdo je zdaj pretujil vodé?

In vstopim... Ko prideš z nasmehom nasproti,
te prehitim: »Vse vem, stvari so mi razodele...«
Morda zavrisknem v zavzelju, morda odidem po
neznani mi poti...

Bolj kot ob tebi nekoč mi bodo oči ob kosu kruha
vzplamenele.

S F I N G A.

O, da začul si mojih rok ihtenje.
A videl si le belih prstov smeh.
Moj krik, ki vtonil je v oči slrmenje —
a, ti si vztrepetal: »Zakaj molčiš?«

Potrkal burno si ob pozni uri,
ko sem izsanjala te v spev otajen,
a tvoj odmev iskal je le telo.

A ko sem v soncu li roko podala,
je preko mene tvoj pogled ušel:
»O, da sem sam s seboj ves kot drevo.«

Ko pela sem, kot je velela zemlja,
ki mi gorela je v pomlad krvi,
si z ostro mislijo mi rezal pesem.

A ko te je premrazila samoča
in se ubog si vrnil mi v polelje,
zadivljeno plamtel ob mojem plesu
in grudil se pred mano vdani suženj —

tedaj zavriskal v meni je ponos
(slast lovca, ki vlovil je redki plen).
Zakaj, zakaj sem videla te pasli.
Iz tvojih solz je rasla moja moč.

O, tudi jaz bi verovala v gore
(na njih domuješ, da si zvezdam bliže),
o, tudi jaz sem žejna vod duha.

Le kadar ti gorelo je telo,
si se me spomnil, da sva zagorela
oba in spet se zasovražila...

In vendar, da si tih bil kakor – On,
morda bi me odrešil – Magdaleno.

NE MOREM ROKE
TI VEČ DATI . . .

Ne morem roke ti več dati,
ker sem videl rasti drevo.

Kadar nekdam sem ti božal roko,
sem gledal le sonce, na trati
sem gledal le trav valovanje
in pastirčkov sončno igranje.

Vidim skozi okno: drevesa rasto,
nekaterih vejevja v objeme zrasto,
nekatera samotno rasto . . .

Ne morem roke ti več dati:
nekatera drevesa samotno rasto.

II.

SKRIVNOSTNI ROMAR.

Naj le za hip postojim na gorski gozdni poli
in se zamaknem v divno nočno prostranstvo:

mesečina ... mesečina ...
vsa divja pokrajina bajno žari,
še gore se v tem blestenju topijo ...
zdi se, da poje
vsa valujoča srebrnina
fiho melodijo ...
Kam si prislunilo srce moje?
Ali, čuj: speš tam šumeči prepad ...
pojoča voda, ki me nenehoma spremlja
v preteče gorovje ...

Naj le za hip prislunem nebeškimi harfami:
luna je strune zveneče pripela drevesom
na goslo ko pajčevino,
čuješ, ko drhtijo
zemlje pesem plove k nebesom ...
A speš ta večno padajoča voda globoko
pod mano ...
O, kedaj dosežem njen skriti gorski vir!

Naj le za hip zasanjam v gozdni lišini:
vse je brezčasje ...
ovito v grozno mrakovje.
Lunin žarek je siknil skozi vejevje ...

Vse nekoga tesno čaka, čaka, čaka,
nad vsem pehnajstega stoletja dih.
A spodaj zamolklo, bobneče vodovje
in jaz sam, sam ...

Goščava se mi razklenila je
ko kraljeviču – iskavcu Trnuljčice,
smrečje, jase, golice,
zadaj snežni vrhovi,
vse oblifo z mesecem,
nad vsem nebo z belimi zvezdami
in molk ... brezmejen molk ...
Izza ovinka navpično pod mano je spel zašumelo,
zabučalo ...

V nejasno, temno valovje se zlivajo
za mano gozdovi in gore
in nova stvarstva strmečim očem se odkrivajo,
le gorski potok zvestó mi popotnico poje,
nenehoma se oglašá kakor srce,
ki me spremlja verno skoz gozde misli, želja in sanj.
A hudi njegovemu zagonefnemu viru se že bližam
počasi, boječé.
Kaj vem, kaj šepeče vejevje krog mene ...
Vsemirje molčeče, prežeče trepeče,
ko stopam skozi pragozde skrivnosti
drzen iskavec.

POD SLAPOM.

Vrgel sem se v slap...
Čez moje telo divja konjenica vihra,
o, kako vodnim vrancem griva plapola!
V srebrnih, ledenih plamenih gorim,
kričim v slasti, da prekričim
obdajajoče me vodovje...

Vse je valovje: divje orkester igra
marseljezo...
Ho - ho, na poli na dno!

Tudi jaz sem val, ki peni se, šumi
in poje v zboru vodá,
ki vzganjajo, sklanjajo se preko skal...

Za hip sem se domotožno ozrl nazaj:
mirno se toči lahna melodija
in val iz vala mehko se izvija...
vse bliže prepada drsi... vse liše... liše...
kot da se boji,
da tam izveni, izgori - - -

In že je planilo, prelilo se je v snopiče pojoče,
v grivo litanskih konj, v orgle, v kres,
v drevje, ki pleše ob godbi nebes - -
O, divna veličina: glej, ubrano vodó,
padajočo v slap, - in z njo moje misli deró,
skrivnostim podfalnim na dno, na dno!

ČLOVEK IN NOČ.

V megló, temó,
ki v njo
zapuščena pokrajina lone,
v nebes pradno
mojih preplašenih misli oči se pno ...

V noč
prostrana polja pretajno pojo ...
Vse kot okamenelo ždi:
orjaško, fantastno nebo — se zdi —
da pogoltno pod mano rastočo zemljó ...

Sam ...
Nad mano, krog mene vsemirje preleče ...
O, čudnih mož — daljnovidcev v divjih stoletjih
misli žareče,
meči sekali so v brezizrazno, sovražno temó ...
To ogromno, turobno, lesnobno mrakovje,
ki v njem se gubim ...

Drhlim
v neznani slasti, v propasti drhlim,
osamelost prestrašna se v duši zgosteva
kakor oblakov valovje,
ko mi ogromna misel zoreva:

Tudi jaz sem vlkan v to zibajoče se, zagonefno
vesoljno telo,

ki z zversko naslado preži
na fihih sanj utripe, na vsake želje dihlejaj,
na vsake misli nihaj,
in vem:
od zlih, nevidnih sil objet
ne morem, ne smem
v nič nazaj...

Kam...

V tem čudnem hipu — nikogar... sred kaosa
sem sam,

sam...

O, zakaj sem se izločil, iztočil iz neskončnih
temin,

zakaj!

Č L O V E K.

Sredi težke noči je udarila večnost ob bron duše...
in zvon je trpko zabrnal nad speče mesto — — —

O, ruševina mojih davnin: svetlikanje nad močvirjem...
črepinje v mlaki zrcalečih se zvezd...

O, dobri ljudje, prijatelji sonca, vitezi bodoče besede,
sestre radosti, točajke godbe, — — —

ali že davno počivate v grobu?

Ali je moje kraljestvo grob?

Ne vidim vas, ne slišim vas ob tej uri brneče duše...
samolne roke krilijo v brezupno temo...

Čujem, koš da mi kdo s kladivom nabija po srcu:

»Pokličem te ob uri izpolnitve!

Kako visoko si zrastle drevo, ki sem te zasadil za
večnost?!

Ime sem ti dal in te razločil od zemlje in nébesa,
od korenin, od zvezda, drevo na gori!

Pokličem te...!»

Ne, ne!

O, grozni glas iz noči!

Glej:

deset let: komaj svoje ime sem zaznal,
še deset let: komaj govorili sem znal,
še deset let: komaj brate in sestre sem zbral,
in ljudi v sovražnike in prijatelje razdelil,
še deset let: komaj sem si dom dogradil,
še deset let: o, kedaj se bom odpočil!

Ah, li čakaš, čakaš...

Kako,
samo v nočeh kedaj
vžarela je misel vesoljna
koč zarja in klicala je v onkraj,
a v jutru je roka zamahnila
in sluhinja koč megla je dahnila.

Ne odlod, ne odlod,
zdaj so še bratje in sestre v gosteh
in radost in pesem in smeh,
še ni solnce zašlo za goró!

V noč samotno krilijo roké...
Nikogar ni...
Še moj odmev je gluhi in suhi...
in sem in nisem...

Moje misli kot okamenele kače – ogromne
korenine –
se široko plazijo pod zemljo ...

Sredi težke noči je odbila večnost ob duše bron
in večnost preži, preži, preži ...

GODBA NA POTAPLJAJOČI SE LADJI.

I.

Če bi legel pod večerno zarjo
in prisluhnil valovanju trav
in razprožil roke kvišku, da bi ob njih
drseli zračni toki od vseh strani sveta,
če bi vdihaval vsemirsko molčanje daljin
in bi se gledala iz obraza v obraz
priroda in jaz — Evropejc — — —

o, tedaj bi moral od vesoljne bolesi umreti!

II.

Na veji pliček ziblje se in kliče
in kliče svoje sončne brate...
Od obzorja do obzorja so razpeta
barvna zrcala: v njih se ogledava
oblak in gora... gozd... nebo in zemlja...
vse se smehlja v blesteči vseradosti.

Sredi planjave stoji človek — edinec:
telo — trhlo drevo — osušil je glad,
okostenele roké, vpijoče na vzhod in zapad,
oči kričijo pod nebo
vsemu vesoljstvu strašno vest:

Človek umira — — —
zapuščen, osamel — — —
Kje si, kje si
Bog, o, Bog!

Na veji pliček ziblje se in kliče
in kliče svoje sončne brate...
od obzorja do obzorja vse žari, vse žari...

III.

Zaprimo okna, prižgimo luči,
na strune udarimo, napolnimo čaše,
plešimo, plešimo, plešimo, plešimo,
pevajmo, vriskajmo, skupaj, vsi skupaj,
tesno, tesneje, da gneča bo večja!
Plešimo, rajajmo, dalje brez konca,
da se omamljeni več ne zavemo,
da bomo gledali le še vrtenje teles,
da nas bodo preplavljali godbeni vali,
da nas mlačni vonji zagrnejo.

Kajli

od zunaj se plazi mraz škrtajoč,
grozničav strah:
na nebu obstala sta Mars in Saturn.
Izza obzorja že raste ogromen komet –
mrtvih prokletstvo ...

Nikar, o, nikar

plešimo, rajajmo, vriskajmo dalje, brez konca,
skupaj, vsi skupaj, tesneje, tesneje, tesneje!

IV.

Obsipamo se z raketami iz samokresov,
po cestah pobiramo bele irde rože,
strah nas meče v dvojno sopeče naročje,
strah omela z nami hišne zidove.
Naši kriki so kakor zvenk razbitih zvezd...

Nebo je črno — — —

V.

Ko gledam ribo, ki se požene iznad vodé,
da bi srknila sonce ali zrak,
pa se speť hlasťno vrže valovju v naročje nazaj...

in ko motrim živali, ki smo jih čez dan
prisilili gledati po naše,
a se jim na noč oči speť razširijo v zverski pogled —

ali pa ko vidim cvellice in drevesa,
liho in vdano rasto, koť je od vekov določeno:

o, vse stvari živé v svojih krogih
— če bi jih zapustile prenehajo biti! —
samo ti, samo ti, Ahasver — Človek,
ki si prst in voda, drevo in žival
in še nekaj, kar je čudno in grozno in veličastno,
pa izven misli in besed,

samo ti stopaš iz risa v ris,
ki si ga vedno znova občrtaš,
ne moreš nazaj in ne moreš umreti,
moraš naprej in ne moreš umreti...

Kako vesoljno smo osovraženi!
Kako smo osamljeni sredi prirode-pustinje!
Ni nam še dom dograjen kakor drugim stvarem,
smo kakor med nebom in zemljo blodeči, leteči
Holandec ...

OKAMENELOST.

Ostro občrtala je vsejasnina
drevesa, hiše, ceste ... Predmel vsak
razkriva se določen kakor lik,
odločen ko mejnik. Širnó sinjina
se boči nad okamenelim svetom.

Ljudje po ulicah, na cestah, v parkih
— kot da razstavil bi puščobne lutke —
se zakonito krečejo. Kioski
strme v obrisih jarkih kakor sohe
ob polji v tempel lažnih sproščevanj.

Ob vili kockasli se plaho skriva
magnolija. Boji se li cveteli?
Mar sebe vidi mrtvo tam na zidu,
kjer sonce riše ujetnico samotno?
Kako bi upala se tu cveteli...

Obsekani kostanji v strogi vrsti
nemijo kakor sužnji prikovani,
proseč v belino vseusušajočo,
ki žarko vzpeša iz obzorij sklanja
se nad zemljo in nad človekom mrtvim...

Vse: skladnost geometričnih podob,
omrežje urnikov, pregraj in mer,
števil in zakonov. Vse: brezbesedje...
Široko zeva v strogem redu mir,
koč da reži se ogromen okostnjak.

III.

V R T I L J A K.

V drznih linijah, lokih razvratnih
pode se v krogih divje rastočih,
v krogih vedno se menjajočih
otrok, dekle, postopač, vojak...
Opojnost nebeška jim vriska na obrazih,
brez besed... le smeh, le kriki iz globin...
Vrtenje, vrtenje, vrtenje, vsi eno.
Love se v krogih divje rastočih,
v krogih vedno se menjajočih:
vsepozabljenje... vsepozabljenje...
Zdaj si le človek, ki drevi...
v divjem zanosu gore mu oči,
zlefel bi v dalje v premem pogonu,
godba na poli k nebosklonu
boža ga, objemlje... ni več zemljé...
le naprej, le naprej... ni več mejá...
le vrtenje, vsepozabljenje, vrtenje, vrtenje...
A vklenjeni, v kroge se vedno povračajo
nazaj in speš znova naprej mimo nas,
o, bedni: v krogih divje rastočih,
v krogih vedno se menjajočih,
le v krogih vas žene melodija čudesna.

A, mož skrivnostno smeje
ročico glasbila vrti
in premirno motri
neobičajnih ujetnikov ples.

Kje si, kje si tigan,
ki bi se mu zagrohoval v obraz
in planil v blaznem skoku iz kroga
v prostranost.

VEČERNI SPREHOD.

Prvi srp se zlata na mladoletnem nebu,
večerni hladi božajo utrujeno predmestje, pokrajino ...
kopica kričavih otrok se lovi po prašni cesti
in skriva za onemoglimi, izsušenimi kostanji ...
Od reke se čuje plosko šumotanje in žuborenje:
iz zahišij brni avtomobil ...
samoten poletnik se je iz ovinka izločil ...
družba smejočih se deklet in slokih spremljevalcev ...

Tam v dalji šumi kamenito ladjevje z jambori — zvoniki
in dimniki tovaren ...

Misli so mi zvihrale preburno:

Pradavnost ... anlika ... krščanstvo ... ozvezdje
upornikov v renesansi ...
prvi žvižg lokomotive ... električna luč ... aeroplan ...
brezžična telegrafija ...
Človek stroj — človek blodnež — —

A vedno isto zagonečno vsemirje:
ta srp tisočletja že žanje po nebu,
ta zemlja že izdavnata utripa spokojno ...
A mi: vsa ta bedna življenja
se vkresajo, ugašajo kakor kresnice ...
in vendar le v nas vse vesoljstvo živi,

v nas brezmejnih živi pobrezmejeno,
v nas večnih živi večno,
v nas s stolisočerimi obrazi – stolisočero
in vendar nespremenjeno.

O, kje so že vsi rodovi onih,
ki se jim oko vprašujoče
je zagledalo v nebo.
In spet se za njimi nova in nova
pokolenja vzpenjajo iz temin,
vsi koš da niso od tu.

Ti otroci,
perice,
popotnik,
ta družba...
in jaz – – –

V tem zedinjajočem večeru čujem vso
vesoljno bol
in vso slast in grozo in strast in radost,
kipečo iz vseh stvari in bilij
v voljo, ki ne bo nikoli prenehala peti:

Živeti... živeti!

J E S E N.

Zdaj sijejo zarje večerne tako prosojno,
da meniš videti v onkrajnost...
Stojiš na hribu in dozorela drevesa
čakajo, da te vsak hip potresejo z žoltimi spomini,
ki so mehka odeja romarskim nogam...

Zdaj je čas povračanj v lahno rožno modrino...
V njej potonevajo plíce
(zdi se mi, da še slišim pluskotanje
njihovih peroti, o, izginjajoče plicel).

Vse je jasno kot bisernina...
Zaklical bi od gore do gore.
Samota, svetla in veličastna.
Ljudje imajo čudno velike oči:
saj ne morejo zakriti,
da so zapluli ob njih dihi padajočega sonca...

Vsi se vračajo v svoje domove,
kjer si bodo ogreli dozorela srca,
da bodo sijala skozi meglo
kot čudežne rože — —
kakor se zvoki potapljajo v osrčje glasbila,
odkoder žarijo na nas, otožne ljudi.

Vsaka stvar: drevo na obzorju,
hiša v dolini, cerkev na gori –
kot čudežen spomenik.

Žalosten človek na strmini – vseirska podoba.
Za vznožje ima golo, molčečo goro.

(Vsi ga vidijo, a nikdo se ne zavzame,
saj so vsi strmenje.)

Poveša roké, sklanja glavó.

Misliš, da je drevo, ki bi rado v sinjino pa joka
po zemlji.

Misliš, da je obešenec, ki je obvisel na zanjki
svojih misli.

Misliš, da je trudni Bog.

Pa je le žalosten človek:

gleda, kako se vse povrača v svoje domove,
gleda plíce

in misli na svojo dušo ...

S A M O T E N.

Polnočni skovir je priklical iz smrečja črnega
rasloči srp, da se je zbala nebeška plošča.
Ogrnil sem se s tišino plašča srebrnega
in svežega miselnega lošča.

Žalost me je v mozeg premrazila,
vsebolj kot tretje nočne ure hlad,
ne morda, ker se za hip je prošlost v meni vobrazila,
ne morda zavest bodoče samoče, ker sem še mlad.

Tudi nisem pozavidal dolin, kjer godba buri in druž
pare, kopajoče se v sladostrasti,
že davno vidim skoz njih vonjivo telo — okoslje
v žolli mlakuži —,

razkošni prividi so zame le še zlovešče pošasti.

O, veselje, li si zakonita godba in molčanje soglasno,
brez smeha, brez joka, brezosebno, brezspolno.
Kdaj zrastem nazaj preko živali in drevesa v brezčasno
lišino gora, v udanost brezvoljno?

Na zemlji ležim razpet v podobi križa,
v gorečem dihanju za svoje, za zemlje, za vseh sonc telo.
Že se spokorniku mi odpuščanje bliža,
vsaka stvar diha vame, — o, kak je blizu nebo.

T R I B R E Z E . . .

Tri breze ... tri poli po bregu v dolino ...
Ne misel, škrjanček se dviga v sinjino ...
Star križ: a še Bog se smehlja, ko mu roža
se vije krog nog, ki mu liho jih boža.

Ne ura, le detel trka v goščavi.
Večnost zgrnila se je po planjavi.
Tiha je rast. Visoko drevo, a še ne do nebá,
pa jutri še više. Vsaka stvar se mi odpuščajoče smehlja.

»Zdaj si naš, zdaj si naš,« se prehitevajo bilke.
Prisluhnil sem jim in vedre budilke
so lahko ovile duhá mi, telo mi sklonile
in varno na zemljo predobro ga položile.

Obzorje in nebes in sonce ... Ves tvoj sem, vesoljna
pramati!

Če hočeš miru — znaš vdano ležati?
Ravnina, ravnina. V jasnino se megla duha mi razteka.
O, da bi ne bilo nikdar več, nikjer več človeka!

V H O D V T R E N T O .

Takrat so utihnile ptice,
ko je okamenela te zemlje velika volja,
vzbočena v togo gorovje.
Sonce jekleno odmeva od skalovja v skalovje...
Tu je onemela upornost veselja
v molčečnost ostró...

Človek,
ko! da je sunkovito obstal
sredi višav
svojega pogona
v kristalni bliščavici vseмирskih planjav
pod širjavo nebosklona,
zre tisočletno...

Ne dajo viharji spominom zeleneli,
misli drobijo se v pesek in prah,
čas se razteka v prosojen blišč...

Oglata vtelešena večnost slrmi...

Ali preži uspavana ogromna zver,
gorje za naš mir,
če se prebudi.
(— morda jo najrahljši človeški glas prebudi —).

Ali je igrača ogromna,
ki se je za zabavo prikočalila,
(morda se otroku zasmeji,
čisto, srebrno bi se pošalila.)

Brezdomna goličava,
všeširjava zaokrožene vodoravnosti in
navpičnosti ...

O, človek, ki se poženeš v ta večni mir!

V S E B I N A.

I.

MODRE DALJE	11
TRHLO DREVO	12
BESI	13
IZGNANCI	14
BELE ROKE	16
POT SKOZI NOČ	17
PAV V MESEČINI	19
VRNITEV	20
SFINGA	21
NE MOREM ROKE TI VEČ DATI . . .	23

II.

SKRIVNOSTNI ROMAR	29
~~POD SLAPOM~~	31
~~ČLOVEK IN NOČ~~	32
-ČLOVEK	34
GODBA NA POTAPLJAJOČI SE LADJI	37
OKAMENELOST	43

III.

VRTILJAK	-----	49
VEČERNI SPREHOD	-----	51
JESEN	-----	53
SAMOTEN	-----	55
TRI BREZE	-----	56
VHOD V TRENTO	-----	57

PESMI SO IZ LET
1917 — 1925

SAMOZALOŽBA.

TISKARNA MERKUR (A. SEVER) LJUBLJANA.

MIRAN JARC

JP 13/9.52.

Minilo je deset let, odkar je padel pesnik Miran Jarc. Dan njegove smrti ni točno ugotovljen — zgodilo pa se je to med 24. in 28. avgustom 1942 v roški ofenzivi. Padel je nekje blizu Pügleda, dva meseca po tem, ko so ga partizani z napadom na italijanski vlak, ki je peljal naše jetnike v Italijo, rešili pred internacijo. Rešen iz italijanskih

nekako strah pred njo. Toda zakaj? Odgovor na to najdemo v njegovi enodejanki »Vergerij«, ki jo je napisal še leta 1929. V tej enodejanki v verzih je postavil svojega dvojnika Vergerija pred izbiro: ali naj se odloči za umetniški poklic ali pa za dolžnost sodelovanja pri revolucionarni preobrazbi družbe. To kajpak ni nikaka stvarna alternativa, nikak realni konflikt, kajti umetništvo in socialistična dejavnost se dasta prav lahko združiti. Za Jarca pa je bil to takrat stvaren konflikt, kajti socialistično družbo, ki si jo je sicer želel, si je očitno predstavljal kot nekako sivo »uravnalovko«, kjer so ljudje samo kolezca mehaničnega stroja, kjer vlada tega razumskega in torej ni mesta za domišljijo, za svobodno osebnost, skratka tudi ni mesta za umetnost. Podobne predsodke o socialistični družbi je svoj čas imel tudi Heine, ki je klical revolucijo, hkrati pa se bal, da si bodo v bodoči družbi branjeveke iz njegovih pesmi zvijale škričlice. Nekaj takih in podobnih predsodkov je imel tudi Jarc in s tem si pojasnimo, zakaj v svojih »Novembrskih pesmih« sicer dela križ čez gnilo buržoazno družbo, a ne z občutkom zadoščenja, temveč prej z žalostjo v srcu.

Toda dogodki v svetu so se med tem naglo in usodno razvijali. Ni šlo več samo za alternativo, ali umetništvo ali socialistična politika, temveč za večje stvari: za življenje ali smrt celih narodov in zlasti še našega. Čez Evropo je zagazil nemški vojni stroj in drobil v prah države in narode. Neurje se je naglo bližalo tudi nam. Skrb za usodo slovenskega naroda je Jarcu takrat narokovala klene »Slovenske sonete« (Zbirka »Lirika«, 1940), s katerimi je pesnik dokončno stopil iz meglenih sfer v sredino resničnega, razburkanega življenja (pravzaprav je to v veliki meri storil že prej — v »Novembrskih pesmih«). Bližajoča se nevarnost je v Jarcu zbudila željo po odporu:

In če še vendar nočemo umreti,
usodovec, pokličli nam vodnika,
ki naše nam poslanstvo naj razgrne,
da zadnji še dvomljivce se spreobrne,
ker sila mračnih časov je velika,
ker moramo in hočemo živeti!

In ta klicani vodnik je vstal: bila je to Partija, ki je dvignila ljudstvo v boj za biti ali ne biti, za življenjski obstoj in s tem tudi za ohranitev našega jezika in kulture. Med partizane je prišel tudi Miran Jarc in tam se je čutil kakor prerobenega. V razgovoru z Matejem Borom je dejal: »Ali ni naš čas kakor velika goba, ki je zbrisala z naših otroških tablic naše smešne čečkarije?... Hodili so ljudje po svetu z voščenimi maskami na obrazu. Pa je prišlo veliko sonce in maske so se začele topiti. Pod najlepšo masko se je zarežala spaka, pod najgršo pokazal angelski obraz...« Toda to veliko sonce je Jarcu sijalo le nekaj tednov, zato se pod njim ni mogel do kraja literarno razcvetiti. Toda tudi tisto, kar je dotlej ustvaril, je dovolj pomembno tako zgolj v izraznem kakor tudi družbeno-etičnem smislu.

V letih neposredno pred drugo svetovno vojno je bil Jarc med našimi ustvarjajočimi pesniki poleg Grudna eden najvidnejših. Pri Jarčevih socialističnih pesmih se je učil na primer mladi Kajuh. (Pesem »Delavci s kmetov« je Jarčeva iz zbirke »Novembrske pesmi«, ne pa Kajuhova, kakor je to s pripombo »Iz Kajuhove zapuščine« napisano v »Slovenskem berilu« za VII. razred gimn. str. 298.) Matej Bor pa je o Jarcu zapisal: »Bil je dokaj starejši od mene, iz prve povojne pisateljske generacije; njegove pesmi sem s skrivnostnim občudovanjem prebiral še kot petošolec, njemu sem strahoma prinesel svoje prve stihe — zdaj (to je v roški ofenzivi) pa sem čutil potrebo, da ga varjem kot otroka...« Ko v roški ofenzivi Jarc zaradi upehanosti in izčrpanosti ni več mogel naprej, so ga partizani skrili v neko skalovje in prekrili z vejevjem in listjem, da ga sovražnik ne bi našel. Nekaj kasneje se je tjakaj vrnila partizanska patrolja, a Jarca ni več bilo v skrivališču. Menda se je pridružil dvema partizanoma, ki sta se prebijala z Roga proti Pügledu, tam pa je zašel v laško zasedo in padel. Tako je pred desetimi leti končal pesnik Miran Jarc, s partizanskim imenom Janez Suhl. L.

Miran Jarc:

ELEGIJA

O, posvečena zemlja ta,
kjer kri je napojila tla.

Umrli je zvonjenja glas,
zaman tod iščeš rojstno vas.

Pod milim nebom nem postoj.
Čuden prevzame te pokoj.

O, srkni vase slani duh
te zemlje — to ti bodi kruh.

In šum gozdov, ki vse vedó,
naj poje ti popotnico.

Kam naj se obrnejo noge,
poslej — srcé ti naj pove.

klešč je Jarc takrat — skupno z mnogimi — odšel v svobodne gozdove. Bilo je to 28. junija 1942 pri Verdu — dan, o katerem je zapisal, da mu bo ostal večno v spominu in da je bila ta čudovita rešitev »doživetje za leta in leta«. V partizanih se je Jarc čutil srečnega, ker se je tam znašel »med dobrimi, našimi ljudmi, ki dele z nami vse«. Še posebno pa ga je veselilo, da je tudi v partizanih imel literarno družčino in sebi ustrezno delo. V pismih svoji ženi je sporočal, da v gozdovih pridno recitira in literarno dela. Toda to delo ni več obrodilo literarnih sadov, prehitela ga je smrt.

V vasi Pügled, kjer nekje je padel Jarc, bodo v teh dneh vzdicali spominsko ploščo, v Novem mestu pa bo dne 12. septembra literarni večer partizanskih pesnikov, posvečen njegovemu spominu. Tako ta spominska prireditve sovpadajo z velikim praznikom slovenskih brigad in to sovpadanje ni zgolj zunanje in slučajno. Kajti čeprav je bil Jarc, vsaj spocetka, nekaj kozmičen sanjač in metafizični fantazist, je vendar vse njegovo zrelejše delo tako po svoji socialni kakor tudi domoljubni vsebini povezano z vsem tistim, za kar so se naše partizanske brigade pognale v zmagoviti boj.

Rojen je bil Jarc v Črnomlju leta 1900. Šolal pa se je v Novem mestu med prvo svetovno vojno. In ta svoja mladostna leta zorenja v razrvanem in revolucionarnem času je popisal v romanu »Novo mesto«, ki je med njegovimi proznimi deli najpomembnejše. Vendar je Jarc bolj kakor pisatelj znan kot pesnik. Leta 1927 je izdal svojo prvo pesniško zbirko »Človek in noč«. Bila je to ekspresionistična lirika, katera prvi zastavonoša pri Slovencih je bil prav Jarc. Ta lirika je bolehal na vsebinski nejasnosti, izrazni nabuhlosti in je bila skrajno subjektivna. Toda z leti je postajala čedalje bolj stvarna in človeško topla. Zbirka »Novembrske pesmi« (izšla leta 1936) je skoraj že brez nekdanjih vsebinskih blodenj in abstraktnih umovanj, pač pa v njej krepko zazveni socialna, lahko bi rekli celo — proletarska nota (»Hlapec Jernej«, »Pesem o družbi«, »Sin« itd.). Jarc vidi, da je buržoazna družba do tal gnila, krivična in obsodbe vredna, in že v slutnji gleda, kako zgodovinsko pozornico osvajajo nove družbene sile — proletariati. Toda čeprav si revolucije želi, ga je vendar — vsaj takrat —

Miran Jarc:

SIN

(Iz zbirke »Novembrske pesmi«)

Moj ded je izoral vse tod okrog
in zasejal, gozdove zasadil,
zemljo je še z ženitvijo razširil,
zapite bajtarje pognal na boben...
Vse mu je blagoslovil ljubi Bog,
ker ni bil kak pojoc deseti brat...
Cesarju vdan in Cerkvi vernik zvest
mogočno si zaméjil je posest.

Moj oče je še dalje vrgel mreže;
zajel vinograd, kupil mlin in žago...
in prižupanil pol vasi... Na vago
ni dal vesti kot vojni liferant.
In rasel je: družabnik, delničar,
predsednik d. d. To smo se vozili
v ekspresih, v avtu... ložo smo imeli
in guvernantske in — srce sočutno.

A jaz sem v tej družini bil izrod:
svoje srce in glavo sem ubogal.
Izrval sem se iz vsiljenih zablod,
rodil se iz sebe v novi, spodnji svet,
začutil, da sem zdavna vanj že vjet,
pomešal se med brate z blatnih cest
in našel v katakombah novo vero...
Moj sin ne bo več vedel za — posest.

B. Jakac: Miran Jarc

no posestvo

NIMIVOSTI

polmer znaša 50 do 60 m, tako da lahko naenkrat namaka 7800 do 11.300 kv. m zemlje. Kot pogonski stroj se lahko uporablja traktor ali drug motor, proizvesti pa mora vsaj 4 do 5 atmosfer pritiska. Kar se tiče rentabilnosti, je zgoraj omenjena naprava za umetni dež zelo donosna, saj stane namakanje za 1 ha zemljišča le 2000 do 2800 dinarjev, če pri tem upoštevamo delovno silo, uporabljeni material in amortizacijo strojev. Kot primer naj navedem, da so letos, ko je na posestvu bila velika suša, kakršne ne pomnijo niti najstarejši ljudje, proizvedli za 1000 do 1600 kg več suhe detelje na hektar kakor na nenamakanih površinah in se je namakanje splačalo, saj so dobili pri detelji za 13.000 do 22.000 dinarjev več čistega dohodka. Praktično je pri tej napravi za umetni dež še to, da se lahko cevi uporabljajo tudi za navadno namakanje zemlje. Doslej so cevi izdelovali iz železa, sedaj so jih pa začeli izdelovati iz duraluminija, tako da bodo cevi znatno lažje za transport in zemlja pod njimi ne bo stlačena. Na državnem posestvu v Belju so imeli torej že letošnje leto s to napravo znatne uspehe, in to predvsem pri povrtinah ter krmskih rastlinah, saj so dosegli pri kumarah za 76% večji pridelek, pri paradižniku 70%, pri papriki 65%, pri krmskih rastlinah pa ca. 45%. Uspehe namakanja nam prikazuje spodnji sliki. Uspeh bi bil še večji, če ne bi imeli tolikih izgub zaradi elementarnih nezdod: prejšnjo zimo sploh ni bilo snega, nato je napravila veliko škodo slana, nadalje izredna množina miši, nato pa je sledila še tri in pol meseca trajajoča suša z visoko vročino nad 37 stopinj Celzija.

Obiskal sem tudi upravo v Orlovnjaku, kjer goje konja-noniusa, ki bo najboljše ustrežal tem predelom.

Od goved goje prvenstveno simentsko pasmo, pri kateri je glavno težišče na povečanju pitovnosti in mlečnosti, dosegli pa so povprečno mlečnost po kravi 3300 kg letno. Nabavili so tudi čredo vzhodnofrizijskega goveda, ki ga goje na petih upravah. — Govedo se je dobro prilagodilo, saj vidno narašča mlečnost: imajo celo krave, ki dajejo do 6000 litrov mleka letno.

Najštevilneje goje prašiče in to na vseh upravah pa tudi v gozdu pri gozd-

Namakana površina kumar —
pridelek večji za 76%

nih upravah. Najbolje je zastopana črna slavonska svinja (fajfarica), nato mangalica. Od plemenitih svinj pa je zastopan berkšir in deloma jorkšir, za doseglo plana pitanja pa tudi industrijsko križajo primitivne domače pasme z oplemenjenimi prašiči plemenitih pasem.

Do leta 1947 je bilo na državnem posestvu Belje le 300 kokoši brez druge perutnine. Zastavili pa so si program,

O naraščaju, obrestni meri, prenočninski taksii in pravočasni propagandi za naslednjo sezono

Na ustanovni skupščini republiške gostinske zbornice so predstavniki članov v živahni diskusiji nakazali bodoče naloge zbornice in dali upravnemu odboru smernice za sestavo in izvršitev delovnega načrta, ki ga je ta sprejel na svoji prvi seji zadnje dni avgusta.

Med vsemi nalogami, ki jih zajema delovni načrt, je najvažnejši problem strokovnega kadra v gostinstvu. Vprašanje vzgoje kadrov je bilo prav v tej panogi zelo neurejeno in so ga skušali rešiti z raznimi kratkimi tečaji. Ti ljudje si niso na tečajih in pozneje v praksi pridobili tistega znanja, ki jim je potrebno, da opravijo gostinstvo na primerno, kulturno stopnjo in da (z redkimi izjemami) aktivno sodelujejo v vodstvu podjetij. Zaradi tega se tudi dogajajo nepravilnosti, ki večkrat dovedejo podjetja v deficit. Nič manj važno ni vprašanje vzgoje učencev v gostinski stroki. Mladina, ki se želi izučiti v tej stroki, je po dosedanjem načinu učenja ogrožena, da se kaj kmalu naleze slabosti nekaterih gostov (pijančevanje, prerekanje, preklinjanje in podobno), razen tega pa je za otroka 14 let delo v gostinskih obratih prenaporno. Prav tako ni danes še urejeno vprašanje usposabljanja strokovnih kadrov za odgovornejša dela v podjetjih, predvsem onih, ki imajo stalen stik z inozemskimi gosti. Prejšnja leta so posamezniki odhajali na prakso v inozemstvo, medtem ko danes še nimajo te možnosti, doma jim pa tega še ne morejo nuditi.

Za rešitev teh vprašanj je upravni odbor sprejel sklep, naj ves zaposleni kader v gostinstvu, ki nima primerne strokovne predizobrazbe, opravi letošnje leto strokovne izpite. Tistim uslužbenecem, ki za izpite nimajo zadostne podlage, bo izpopolnitev omogočena v daljših tečajih pod dobrim strokovnim vodstvom. Glede vzgoje novih kadrov je bil dan predlog vladi LRS, naj se v bodoče vajenci šolajo samo v gostinski šoli ter šele po končanem triletnem šolanju gredo na prakso v podjetja. Da pa ne bodo preveč odmaknjeni od praktičnega dela, bo potrebno šoli dodeliti primeren gostinski obrat, kjer bi naj bil tudi praktični pouk. Na ta način bo zagotovljena zadostna splošna, strokovna in politična vzgoja bodočega gostinskega kadra. Glavno breme bodo morali prevzeti predavatelji, ki so dolžni učence zainteresirati za prizadevnost pri učenju in jim vliti ljubezen do tega poklica, ki je v kapitalistični družbeni ureditvi precej zapostavljen. Izvedba te naloge bo težavna, če bo odbor za strokovni dvig kadrov v gostinstvu pri republiški zbornici pravilno usmerjal delo šole.

Z vzgojo in s strokovno izpopolnitvijo kadra je tesno povezana tudi njegova pravilna zaposlitev. To velja predvsem za sezono, ko v naših največjih turističnih področjih primanjkuje tega kadra, medtem ko se podjetja, ki nimajo sezona, ukvarjajo s problemom zaposlitve presežne delovne sile. Da se ta nenormalni pojav odpravi, je bilo sklenjeno, naj si podjetja priskočijo na pomoč, upoštevajoč sezono in dejanske potrebe. Ta način sodelovanja s pomočjo zbornice bo omogočil pravilno in v več primerih tudi stalno zaposlitev strokovnega kadra.

Pri obravnavanju gospodarskih vprašanj se je upravni odbor dotaknil predvsem vprašanja 7-odstotne obrestne mere in prenočninske takse, ki zadevata predvsem sezonska gostišča. Nedvomno je določena obrestna mera pozitivno vplivala na angažiranje sredstev ob sprostitvi trgovine, ker je bilo s tem preprečeno kupičenje nepotrebnih rezerv. Vprašanje pa je, ali ta mera ustreza še danes, ko je konec sezone in ko morajo podjetja ohraniti drobni

inventar na zalogi za drugo sezono, čeprav bo neizkoriščen, medtem ko se ostala podjetja ne morejo založiti s potrebno zimmico in z vinom (količinsko in po asortimanu). Grozi nevarnost, da bodo zaradi tega ostala podjetja brez potrebnih zimskih zalog in asortimana ter da bodo še vnaprej prisiljena kupovati pri trgovskih podjetjih, ki bodo skušala to odvisnost izkoristiti in uveljaviti svoj monopol. Glede prenočninske takse je upravni odbor zavzel stališče, da je to vprašanje treba rešiti na drug, primernejši način. Gostinska podjetja so imela namreč precej neprijetnosti predvsem z inozemskimi turisti, ker so se le-ti čutili prizadeti s tem, da so morali plačati prenočnino za 200% dražje kot domači gostje. V tistih primerih, kjer je osebe znalo pravilno tolmačiti ta ukrep, ni bilo večjih komplikacij, povsod tam, kjer pa to ni bilo, je prišlo do negodovanja gostov. Brez dvoma se morajo najti viri za pospeševanje turizma, vendar je treba najti način, ki bo najbolj primeren. Mnenje članov zbornice je, naj se uvede turistična taksa. Višino te takse naj bi določali občinski ljudski odbori, ki naj bi z zbranimi zneski tudi prosto razpolagali za pospeševanje turizma.

Zelo pogosto prirejanje veselice po raznih društvih in organizacijah tudi znatno vpliva na dejavnost redne gostinske mreže. Ker te prireditve danes niso obdavčene, lahko prireditelji nudijo obiskovalcem gostinske storitve pod ugodnejšimi pogoji kakor gostinski obrati. S tem niso prizadeti samo delovni kolektivi v gostinskih obratih, temveč tudi državni proračun, ker ne odvajajo 12-odstotnega davka. Najvažnejše pa je, da se zaradi nizkih cen alkoholnim pijačam širi pijančevanje. Z uvedbo primernih taks na veselice bi se omejilo njih prirejanje in s tem v zvezi tudi zmanjšala potrošnja vina, ljudski odbori bi pa lahko prišli do finančnih sredstev za ureditev komunalnih potreb.

Verjetno bodo glede teh vprašanj pri drugih organizacijah deljena mnenja, zato je zaželeno, da s svojimi predlogi pripomorejo k pravilni rešitvi nakazanih problemov.

Vrsto drugih problemov, ki se v gostinstvu pojavljajo iz dneva v dan, bodo morali temeljito reševati za to usta. ljeni odbori pri zbornici. Tako je že začel delovati odbor za strokovni dvig kadrov, ki ima prav sedaj, pred začetkom novega šolskega leta in ob izidu Uredbe o strokovnih izpitih, zelo odgovorne naloge pred seboj, kakor tudi odbor za gostinsko-turistično propagando, ki bo moral storiti vse potrebno, da tudi pri nas začnemo pravočasno in plodonosno propagirati za prihodnjo sezono. Prvi sestanki teh odborov so dali dobre rezultate, ker se člani zbornice zavedajo, da le od njihovega udeleževanja v reševanju celotne gospodarske problematike lahko pričakujejo tudi izboljšanje v svoji stroki. Ves trud zborničnih organov in zbornic samih bo pa zaman, če se delovni kolektivi ne bodo sami preusmerili v dosedanjem načinu dela in po svojih izvoljenih predstavnikih pomagali zbornicam. Ne gre tu toliko za materialno pomoč, čeprav je le-ta podlaga za obstoj zbornic, kolikor za sodelovanje vseh članov v vodstvu in delu zbornic samih, zakaj le na ta način bo mogoče probleme pravilno reševati v skladu z interesi skupnosti in članov samih. Zato bodo pri tem imele svojo vlogo tudi partijske in sindikalne organizacije, in sicer ne z vmešavanjem v konkretno delo zbornic, pač pa s pravilnim tolmačenjem njih vlog v socialistični družbeni ureditvi, kar bo vplivalo na pravilno delo in razvoj teh organizacij. I. J.

Danes gojijo na državnem posestvu nerino-ovce (Merino-précoce, Merino-lambouillet, nabavili pa so tudi Hampshire- in Southdown-ovce). Uspešno tudi križajo domačo cigaja-ovco z uvoženimi za izboljšavo volne in rasti. Pa tudi domačo seniško ovco s križanjem dokaj izboljšujejo. Doslej je dajala cigaja povprečno 2,40 kg volne in tehtala 42 kg; Hampshire daje 4,80 kg volne in tehta 60 kg, križanci pa, ki so jih vzgojili na tem posestvu, dajejo povprečno 3,80 kg, volne in tehtajo 60 kg. Na državnem posestvu v Belju tudi zelo uspešno umetno osemenjujejo ovce in se je od skupne črede osemenjenih ovac ojažnilo 99,2%; od tega je bilo 35,2% dvojčkov.

Nekdaj so delavci na tem državnem posestvu dobivali le ob prirejanju lova kapitalistične gospode skromne miloščine kot napitnino. Lani pa je bilo nagrajenih 854 delavcev, pohvaljenih 422, 2 sta bila proglašena za racionalizatorja, 153 pa je bilo udarnikov. Delavci in vodstvo se zavedajo, da je sedaj posestvo njihovo in da si grade novo življenje v tem velikem delovnem kolektivu, zato ni čudno, če svinjerejcu Janošu Gadu ni poginilo od 1000 pujskov niti 2%, če v mehanizaciji stalno tekmujejo individualno in v kolektivu, če v transportu presesegajo za 15% normo pri vseh kmetijskih delih, da prekoračijo dnevni plan molže za 10 do 20% zaradi pravilne vzreje živine, da pri pitanju prašičev presesegajo normo celo do 30%.

Danes državno posestvo Belje pravilno vsklaja rastlinsko in živalsko proizvodnjo. Na velikih kompleksih proizvajajo kvalitetna semena, ker je državno posestvo Belje med največjimi proizvajalci semen v Jugoslaviji in to zlasti za povrtino, žita ter za industrijske in krmske rastline.

Letošnje leto je državnemu posestvu

OB ODKRITJU PLOŠČE V STAREM LOGU

18/10 55

Nedaleč od Pugleda v roških gozdovih, kjer je padel pesnik Miran Jarc v roški ofenzivi avgusta 1942, mu je Društvo slovenskih književnikov v Starem logu vzdalo spominsko ploščo. K odkritju so prišli pesnikova vdova, več udeležencev takratnih partizanskih bojev, srednješolci iz Novega mesta in Kočevja s svojimi profesorji, zastopniki Zveze prosvetnih društev iz Novega mesta, Muzeja NOB in Društva slovenskih književnikov iz Ljubljane, pesnikova prijateljca Matej Bor in slikar Božidar Jakac. Intimna slovesnost odkritja je bila malo pred poldnevom. Začela se je s pesmijo Prečuden svet, ki so jo zapeli pevci iz Kočevja, nato je spregovoril zastopnik Zveze prosvetnih društev iz Novega mesta, ki je predal besedo dr. Lino Legiši. Ta je po govoru odkril ploščo, nakar so položili vence, pevci zapeli pesem o komandantu Stanetu, slovesnost pa je zaključil domačin, ki je v imenu novega prebivalstva Starega loga prevzel spomenik v varstvo.

svoje zasilne ukrepe. In mora novih dni je bila tako huda, da je Jarc moral iskati pesniške podobe te zaskrbljenosti in pričakovanja novega, ki je obhajalo svet, naš narod pa še posebej. V Slovenskih sonetih, ki so iz časov, ko so se okoli nas podirale države in je šlo trdo za naš zmerom bolj stiskani narod, se sprašuje, kaj bo z nami ali res že umira sveti ogenj, ki smo ga vzdrževali stoletja in zaradi njega trpeli in se darovali. Prav stiska je obudila v njem spoznanje, da hočemo in tudi moramo živeti.

»Zatajiti se, osebno umreti,« je zapisal nekdanj v romanu Novo mesto, kjer je mislil na odpoved individualizmu. Te čase pa je prihajala vanj še drugačna, nekam samotno vdana misel na pravo smrt:

Tako je prav: z zemljo sva zdaj sama,

še ptic ni preko belega polja. Svet je leden. Saj zrak že ledeni.

Od tod je danes daleč do ljudi

in blizu do zemlje kot nikdar prej...

Česa naj iščem v svetu še poslej?

Kot zrno sem, ki v mrtev čas zori.

Nov kosec pride, vse nas pokosi.

»V smrt počasi tlim,« pravi drugod. To vdano misel, to slutnjo, bi dejal, pa preglašala trpkije občutje more, tihoite in bridkosti, ki se je zgrnila v vojski nad nas, sočutje z ljudmi, ki so jih pregnali od doma, misel na trpljenje naše posvečene zemlje, ki so jo trdo bili konji tujih jezdecev, in na kri, ki je napojila ta domača tla.

Kam naj se obrnejo noge poslej — srce ti naj pove.

Srce — to je bila prava beseda. Z njim je gledal in delal, ko je bil bančni uradnik in pisatelj Miran Jarc, in tiste kratke mesece, ko je hodil tod partizan Janez Suhi, »tovariš s tovariši«, »nekje v slovenski domovini«, kakor je bilo treba takrat zapisati. »Veruj — upajte in ne klonite,« je naročal svojim domačim, »nov svet se poraja«, »nova zarja«. »Vztrajaj za naše novo življenje, ... v meni je zdravje, vera in upanje in velika ljubezen!« Čutil je, kako se je v družbi starih in novih prijateljev in znancev, ki se je zbrala v teh gozdovih, ujasnil. »Ali ni naš čas kakor velika goba, ki je zbrisala z naših otroških tablic naše smešne čačkarije?« je govoril prijatelju pesniku Boru. Zatajil pa bi bil sebe in svoj višji notranji svet, za katerim se je poganjaj od mladih dni, če ne bi jemal trdih preizkušenj kot priliko za etično očiščenje, kot odkupnino za preteklost ali za prihodnost.

»Tu je lepo,« je pravil tovarišem v gozdovih. Zavest, da je z ljudmi, ki se bojujejo za slovensko prostost in nov čas, ga je prevzemala in mu dajala novih spodbud za literarno snovanje. Ali moralo je priti, da je postala ta trda preizkušnja za pesnika pretrda, da je spričo naporov sredi sovražne ofenzive pripoznaval, da je prešibek za to življenje. Prebil se je z drugimi, se spotikal, padal — s šolskim nahrbtnikom na rami, v katerem je nosil svoj zadnji rokopis — kakor duh, ki to življenje ni bilo zanj. V njegove zmerom nekoliko začudene oči se je vselila groza, povrnila se je stara slutnja bližnje smrti in izpovedal jo je z verzom iz Preglja:

Ena urca je skrita morbit glih nocoj...

Bila je res skrita, kakaj njegove moči so bile pri kraju in prosil je tovariše, naj ga pustijo. In ko je zapustil skrivnišče, kamor sa ga spravil, je tam nekje padel. Obležaj je kakor toliko drugih po mračni slovenski zemlji, ne edini iz pisateljskega rodu. Znamenja ni za grob njegov, kakor ga ni še za marsikoga, ki je pripravljaj pot osvoboditvi. Naj mu velja to znamenje, ki ga odkrivamo danes. Ob njem naj spregovori njegova pesem ki bo vselej obujala spomin na prelito kri, tudi na kri pesnika Mirana Jarca, ki je posvetila slovensko zemljo:

Pod milim nebom nem postoj.

Čuden prevzema te pokoj.

O, srkni vase slani duh

te zemlje — to ti bodi kruh.

In šum gozdov, ki vse vedo,

naj poje ti popotnico.

Lino Legiša

za druge. Leta motnega mladostnega vrenja in trpkoga iskanja je preživljaj v tesnobi in mraku, ki sta človeka stiska — še bolj v majhnem mestu. Sredi zadovoljnih, nerazgibanih s'olcev pa je našel tovariše, ki so se zavzemaj za različne, skrajne ideje: za vladno razuma, za ideal samega življenjskega gona, za mistiko in nacionalizem. Meril se je ob njih, doraščaj tudi ob bežni ljubezenski skušnji, še bolj pa ob stiski in pomanjkanju, ki ga je zblížajlo z ljudmi. Spoznaval je, da je ideal popolne samosvojesti ideal družbe, ki je zgublajla tla. Spričo vrst, ki so čakale pred prodajalnami, ne moreš živeti izven časa in prostora. »Kdo pa vzdržuje dom?« pravi v romanu Novo mesto. »Ljudje, ki so se odpovedali sebi in prijeli za najnavadnejše delo... Temna, brezoblična množica je dobivala obrise in izraz. Ze ni bila več množica, ampak tisoč in tisoč skritih družin... Trpki, rezki, obupni odmevi teh skritih in nepriznanih so se začelij razlegati v svet: gorje posameznikom, ki so se hoteli izločiti iz železne zakonitosti življenja.«

Podobno spoznanje ga je obhajajlo v letih pred drugo vojsko, ko je teža dneva pritiškala na človeka, da se je ozrl okrog in se spraševal, kako se bomo rešili iz zagate, v kateri smo obtičali. Vendar, ali je moglo tako spoznanje umiriti mlado dušo, ki je še vsa vrela in se je mogla toliko manj sprijazniti z neurejeno in spačeno vsakdanjostjo. Vse nako-pičene mlade sile so se ji morale upreti in se pognati stran, drugam iskat višjega reda, ki bi človeka prenovil in povzdignil. Sam je ta odklon od stvarnosti prav tam dobro opisal: »Razdejanje in onečaščenje vseh vrednot, vladanje nasilja, zvijač in kaosa, jim je bil prvi vtis vnanjega sveta. Človek, ne kot pripadnik določene države, ne kot delec naroda, samo človek kot telesnoduhovno bitje, je zanje postal edini predmet, vreden zanimanja in opazovanja. Nemir užaljenega srca, odpor vesti, nagon oskrunjenega etosa, so se v mladem človeku silovito uprli svetu očetov... Nadvladati ta grdi svet, zanikati ga ali zbežati iz njega — edino izhodišče.« Sam tega sveta le ni mogel zanikati, pa čeprav se je še tako silovito poganjaj iz njega in iskal utešitve v begajočih, vznemirljivih in tudi kaotičnih podobah vesoljstva. Ta nemir nezadoščenega srca in visoko vzpete misli si je našel marsikje edinstveno zadeto podobo, drugod spet pa se nam je že precej odmaknil. Tako hlepeče iskanje pa je po svoje vzgajajlo človeka za višje etične razglede — kakor je, z druge strani, Jarc s svojimi pogledi po naši in tuji literaturi, s prevodi in z novimi literarnimi prijemi v poeziji, drami in pripovedi razširjaj naše obzorje in nam stavil pred oči nove, zahtevnejše poti in cilje.

Z leti se je odmikajl tako silni, tako boleči nemir, ki je bil seveda tudi nemir samega povojnega časa. Ko je pesnik delaj obračun nad mladostjo, je z grenkobo spoznaj, da mu je prešla, ne da bi stopil v srce sveta.

Predolgo pil sem svojo kri kot slepec nem, ki vase le strmi...

Pigmalion sem se zaljublajl v smrt,

v ženo, v Boga, ki sem jih sam rodil.

v prividih le, sem čutil, sem bil živ.

in še kdaj sem sam s seboj bil sprt...

Razgrinjajla se je nova resničnost okoli človeka, socialna zagata tridesetih let, zahtevne prikrajšanega proletariata pred katerim se denarna družba že ni več mogla skriti za

Kadar se spusti misel na te kraje, ne more mimo spomina na našo vojsko, ki si je izbrala naravno trdnjavo okrog kočevskega Roga, da od tod prežene sovražnika, prinese Slovincem prostost in drugače uredi svet. Tod okrog so bili naši trde boje in se prebijajli skozi pošastne obroče, ki so jih okoli njih stiskale neštetilne sovražne čete. Tod so se potem znova zbirajli, se preševali in ugotavljajli, da jih še tako mogočne tuje armade niso mogle ugonobiti. Trpljenje, ki jim ga je nalagal ta boj, ta divji pogon nanje, pa je bilo večkrat neizrekljivo. Ko so se po takih pogonih iskajli, marsikoga ni bilo, ker je za zmerom obležaj. Med tistimi, ki jih je pokosilo neznanu kje v teh gozdovih, je bil tudi pesnik Miran Jarc.

Skoraj v vseh drugih okoliščinah bi se zdelo nenavadno, da obujamo na nekdanjem bojišču spomin na pesnika, ki je bil videti daleč od vojaka. Saj je bil ves naravnaj v notranje snovanje, v razglabljanje in literarno oblikovanje tega, kar je prihajajlo v to preobčutljivo dušo iz zunanjega sveta, jo boleče prizadevajlo in porajajlo trpka in moško zrela spoznanja. To je bil človek duhovnega življenja, ki se je zdelo, da ga more zraven literature pritegniti samo še družina, žena in oba otroka, ki je bil noč in dan v mislih pri njih. V hribe je prišel, ko so ga partizani tam nad Bistrom pri Verdu rešili iz transporta, ki je bil iz Ljubljane namenjen v italijansko internacijo. Tudi v novi družini je bil videti tak ta krhki pesnik Janez Suhi, kakor je dobil zdaj ime. »Mnogo živim — literarno,« je pisaj domov in s tem potrjevaj, kaj je bilo osnovno njegovo nagnjenje. Po svojem značaju je bil vse prej ko bojevnik, ki s puško v roki rešuje domovino in hkrati s tem radikalno razrešuje trdo zavolana nacionalna in socialna vprašanja svojega časa. In vendar je bil s tem bojem zvezan ne samo tedaj, ampak že dosti prej. Saj je prav s svojim literarnim delom po svoje koval orožje za ta slovenski upor, v katerem je sam padel.

Pesnik v majhnem narodu zlepa ne more prezreti težav in skrbi, ki tarejo celoto. Pa tudi kdaj se zdi, da se spuščaj v čisto osebna iskanja, posega tako delo močno v snovanje naroda, ki mu je literatura že od nekdanj utirajla nove poti. Miran Jarc je bil iz rodu ekspresionistov, mladine, ki je prav zgodaj občutila pomanjkanje in moralno opustošenje prve vojske in se je zdelo, da ima vso pravico hoditi čisto svojo pot in se ne meniti

Posarski referendum

V Posarju bo, kakor znano, 23. tega meseca referendum, ki naj bi sprejel ali potrdil takoimenovani statut Posarja. Sprejem tega statuta bi pomenil, da se do sklenitve mirovne pogodbe z Nemčijo posarsko vprašanje črta z listine problemov, ki ogrožajo Evropo in tudi same nemško-francoske odnose. Tako imenovana »evropeizacija« Posarja je bila cena, ki jo je moral zahodnonemški kancler plačati Franciji za njeno privolitve za vključitev Zvezne republike Nemčije v Zahodnoevropsko unijo in NATO. Mnogi so že nekdanji uradniki, da je to najnižja cena, ki jo je Francija mogla zahtevati.

Zdaj, ko se približuje dan referenduma, pa postaja čedalje bolj jasno, da francoski partnerji na oni strani Rena menijo, da je ta cena previsoka in da je celo niso pripravljene plačati. Čeprav je zahodnonemški kancler pred nekaj meseci dal izjavo v korist odobritve statuta, je vendar javna tajnost, da so za negativnim stališčem Posarčanov proti statutu ne samo politične sile Zvezne republike Nemčije, temveč tudi pomembna finančna sredstva in materialne sile. V nekem zahodnonemškem listu se očitno izraža zadovoljstvo, da bo, sodeč po sedanjem razpoloženju prebivalstva, posarski statut odložen.

V tem zadovoljstvu in veselju pa se skriva nevarnost, s katero tisk morda ne računa, a je vendar vzrok velikih strahov vladnih krogov v Bonnu. Če bi tudi bilo res, da pomeni negativen rezultat referenduma plebiscit za Zvezno republiko Nemčijo, je prav tako tudi res, da bo Francija izpolnila svojo obljubo ali svojo grožnjo ter vrnila Posarje v prejšnji položaj in da bi s tem nastala tudi sprememba glede splošnih franco-ale-nemških odnosov.

Nekaj takega pa za Bonn sedaj ne bi bilo dobro, ker se še ni polegel prah, ki se je dvignil zaradi kanclerjevih razgovorov v Moskvi. Če bi se sedaj obnovil problem odnosov s Parizom, bi to pomenilo vrnitev na nekdanje pozicije, kar pa prav gotovo ne želi zahodnonemška vlada. Da do tega ne bi prišlo in da bi so ves problem ublažil, je kancler Adenauer predlagal na nedavnem sestanku s predsednikom francoske vlade, naj bi se posarski referendum odložil. Francoski premier Faure je seveda odklonil to zahtevo starega kanclerja, pri čemer je bil uporabljen danes za francosko vlado zelo važen argument. Odložitev referenduma lahko dovoli samo francoski parlament, ki pa bi seveda zahteval, da se zaradi tega razpravlja o vzrokih odločitve, torej o splošnih nemško-francoskih odnosih. Po takem opozorilu je nemška delegacija takoj smaknila svoj predlog, kar se zaveda, da bi taka razprava pomenila padec še močnejše zahodnonemške vlade, kot je sedanja.

Po vsem Posarju so zdaj zadnje priprave in agitacije za ljudsko glasovanje. Mnogi letakov, lepakov in govornikov pozivajo Posarčane na sprejem in na odklonitev posarskega statuta. Pristati statutu objavljajo veličanske letake s sliko kanclerja Adenauerja ter se selicujejo nanj ter na njegove izjave, prav tako pa tudi pronemške skupine izkoriščajo veliko avtoriteto kanclerja ter razlagajo okolščine in pogoje, ob katerih je moral kancler dati izjavo za statut. Na sestanku 5. oktobra je francoski premier Faure želel, da bi kancler Adenauer ponovil svojo izjavo za statut, kancler pa tej želji ni ustregel.

Zaradi tega je francoski minister za zunanje zadeve v svojem govoru o posarskem glasovanju naglasil: »Upam, da bo z referendmom od 23. oktobra potrjen »posarski statut«, če bi pa bilo drugače, moram opozoriti na stare sklepe francoske vlade, da bi imela odklonitev statuta za posledico nadaljevanje sedanjih situacije«. — To opozorilo je zelo zgovorno in vsi, ki vedo, kako težko prenašajo pronemški elementi »sedanjo situacijo«, še vedno upajo, da še ni odločena usoda referenduma in statuta ter da bo ta opomba v Posarju bolj učinkovita kot pa morebitna izjava kanclerja Adenauerja.

K. Tončič

Bundestag bo zasedal v Berlinu

Berlin, 17. okt. (AFP) Zahodnonemški parlament se po šestih letih svojega obstoja ta teden prvič zbere v Berlinu. Vlada bo podala poročilo o gospodarskem položaju federalne republike. Parlament je sklenil 17. junija letos, da bo enkrat na leto zasedal v Berlinu.

Ameriške zaloge kritičnih surovin. — Šef uprave za obrambno mobilizacijo Arthur Flammig je izjavil, da so ameriške zaloge vseh strateških surovin — razen šestih — praktično zadostne za ameriške mobilizacijske potrebe.

Arthur Flammig je dodal še, da so določene kovine, potrebne reaktivnemu letalstvu in za pro-

Funkcionarji v Londonu menijo, da bo žen za Zahod — Kljub temu ne izključujejo mo

London, 17. okt. (Tanjug). Zadnje priprave za četverno konferenco ministrov za zunanje zadeve potekajo v Londonu v pričajanju, da ženevski razgovori ne bodo premaknili z mrtve točke dveh poglavitnih problemov: združitve Nemčije in sistema evropske varnosti. Ozračje pred sestankom štirih ministrov se popolnoma razlikuje od optimizma in upanja, ki so ga izražali londonski krogi pred juljsko ženevsko konferenco.

Sedanjemu razpoloženju sta dala ton britanski minister za zunanje zadeve Macmillan in predsednik Eden, ko sta pred kratkim opozorila javnost, naj se ne predaja utvaram, ter napovedala, da na ženevski konferenci zunanjih ministrov ne bodo dosegli nikakega stvarnega napredka.

V Londonu pravijo, da uvodni stiki med zahodnimi silami in Sovjetsko zvezo po diplomatskih kanalih in na sestankih Združenih narodov niso zblížali stališč o prihodnosti Nemčije, evropski varnosti in razorožitvi. Britanski zastopniki računajo, da bo tritedensko zasedanje ženevske konference samo kratko obdobje pogajanj, ki se bodo nadaljevala v prihodnosti. Zahodne sile se odpravljajo v Ženevo v soglasnem pričajanju, da mora ostati Atlantski pakt glavni temelj zahodne varnosti in da tri velesile lahko privolijo na sistem evropske varnosti samo v primeru, če Sovjetska zveza privoli na združitev Nemčije, kateri pa bi moralo biti na prosta dano, da se, če bo to želela, pridruži Atlantskemu paktu.

Britanski krogi pa ne izključujejo možnosti, da bi ministri nekoliko napredovali v izvedbi zamisli o »tamponskem pasu« v Nemčiji. Popustitev napetosti na področju, kjer se stikajo vojske Zahoda in Vzhoda, bi bila

Obisk na Norveškem

Oslo, 17. okt. Kakor poroča norveška agencija Telegramburo, je prispela včeraj z letalom v Oslo delegacija Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije. Sprejeli so jo jugoslovanski predstavniki in zastopniki norveške delavske stranke. Delegacija bo ostala na Norveškem teden dni.

Člani delegacije, ki jo vodi član predsedstva SZDLJ Veljko Vlahovič, so Zvonko Brkič, Boris Zihnerl, Vlado Begović in Marija Viifan.

Po obisku na Norveškem bo jugoslovanska delegacija obiskala tudi Nizozemsko in Belgijo.

MONTREAL, 17. okt. (AP) Sinoči se je zaletel voz v potniški vlak kanadske državne železnice, pri čemer so iztirili lokomotiva in devet vagonov. Ubiti sta dve osebi, ranjenih pa je 50.

Sudan je nestrpen

Mednarodna komisija še sedaj ni določena

KAIRO, 17. okt. (Tanjug). — Sudanski minister za namakanje Hadr Hamed je izjavil danes v Kairu, da Sudan skrajno nestrpnost pričakuje, da se bosta Velika Britanija in Egipt sporazumela glede ustanovitve mednarodne komisije v smislu predloga sudanskega parlamenta, ki bi nadzirala izvajanje sklepa o samoodločbi in plebiscitu v Sudanu. Dejal je, da Sudan še vedno hoče, da bi prišli v predlagano komisijo zastop-

niki Indije, Pakistana, Jugoslavije, Češkoslovaške, Švedske, Norveške in Švice. Če bosta Egipt in Britanija zavrnili ta predlog, bo sudanski parlament na november-skem zasedanju sam odločil glede neodvisnosti ali združitve z Egiptom.

Hadr Hamed je izjavil poleg tega, da bo sudanska vlada v nekaj dneh odgovorila na zadnji egiptovski predlog o razdelitvi voda reke Nil. Razgovori o tem vprašanju so bili prekinjeni letos, ker se Sudan ni strinjal z egiptovskim predlogom, naj bi vode Nila razdelili na polovico šele, ko bo gotov nov jez pri Asuanu. Sudanci zahtevajo takojšnjo razdelitev voda po tem načelu in nočejo dati Egiptu dovoljenja za začetek del na tem jezju.

PERONISTI SO SE VEDNO NEVAJ

Obsežni varnostni

Ob deseti obletnici dneva, ko je prišel na Radikalna stranka zahteva naj vlada razpusti

Buenos Aires, 17. okt. (AP). Mestni odbor radikalne stranke v Buenos Airesu bo zahteval od argentinske vlade, naj razpusti peronistično stranko, ki je »zanikala in žalila argentinsko demokracijo«. Tako je sklenil

Ob današnji desetletnici prihoda na oblast Juana Perona je nova argentinska vlada izdala obsežne varnostne ukrepe za primer nemirov. Oblasti so postavile na vseh strateških točkah Argentine svoje čete. Okrog središča Buenos Airesa in v industrijskih središčih mesta so razpostavljeni tisoči vojakov, oboroženih z mitraljezi, topovi in tanki. Računajo, da

bi utegnili priti v teh krajih do resnih demonstracij in nemirov pristašev strmoglavljene Juana Perona. Ladje rečne vojske morarice so zaplule po reki Parani do Rosaria, ker so bili tik po strmoglavljenju Peronovega režima krvavi neredi. Skoraj po vsem Buenos Airesu so bili včeraj nalepljeni lepaki s podpisom ravnatelja državne varnosti polkovnika Roberta Daltona, v katerih opozarja prebivalstvo argentinske prestolnice, da bodo sleherni poskus organiziranja stavk odločno zatrli. Prebivalcem je poslal opozorilo tudi novi minister za delo Seruti, ki je izjavil, da bo vsak poskus organiziranja demonstracij »pahnil delavce v smrt«.

V nekaterih Formosi so areti-

Okrnjena zahodnonemška vladna koalicija

Bonn, 17. okt. (Tanjug) Po mnenju zahodnonemškega tiska izstop bloka beguncev iz vladne koalicije ne bo imel resnih posledic za notranje življenje države. Vladni časopis »Die Welt« sodi, da izguba dvotretjinske večine v parlamentu za koalicijo ne bo nevarna spričo ustavnih sprememb, ki bodo predložene Bundestagu v potrditev v zvezi z zakonom o organizaciji zahodnonemške vojske. Časopis sodi, da bo blok beguncev, ki se je pridružil opoziciji, navzlic opozicijskemu stališču v mnogih vprašanjih vendarle glasoval za vladno politiko.

Eisenhowerjeva posvetovanja

Denver, 17. okt. (USIS) Sekretar za tisk Bele hiše Hagerthy je sporočil, da bo imel predsednik Eisenhower danes z obrambnim ministrom Wilsonom in admiralom Radfordom posvetovanje, na katerem bodo govorili o obrambi in varnosti. V sredo se bo predsednik posvetoval tudi z ministrom za zunanje zadeve Dullesom o pripravah za konferenco ministrov za zunanje zadeve štirih velesil v Ženevi. V petek bo Eisenhower sprejel ministra za pravosodje Brownela.

TOKIO, 17. okt. (AFP) Davi je začelo 15-urno stavko 140.000 delavcev desetih glavnih japonskih podjetij za predelavo bombaža. Njihov sindikat zahteva zvišanje

Znamenja ni za grob njegov

ODKRITA JE SPOMINSKA PLOŠČA MIRANU JARCU

Natihoma, ne da bi širša javnost o tem kaj vedela, je bila v soboto odkrita spominska plošča padlemu pesniku Miranu Jarcu v Starem logu nedaleč od Pugleda. Življenje partizana Janeza Suhlega, kakor se je Miran Jarc imenoval v kratki dobi svojega parti-

**Pesnik Miran Jarc v upodobitvi
kiparja J. Savinška**

zanstva, avtorja romana »Novo mesto«, »Novembrskih pesmi« in »Lirike«, je namreč ugasnilo v roški ofenzivi avgusta 1942.

Spominsko ploščo je dalo vzi-dati Društvo slovenskih književnikov. Intimne slovesnosti odkritja so se razen pokojnikove vdove udeležili večinoma ljudje iz bližnje okolice. Iz Ljubljane so prišli pesnikov prijatelj Matej Bor, zastopnik književnikov pisatelj Ivan Potrč, slavnostni govornik dr. Lino Legiša, prišel pa je tudi Jarčev mladostni prijatelj slikar Božidar Jakac. Prišli so dijaki iz Novega mesta in Kočevja s svojimi profesorji, zastopniki prosvetnih društev iz Novega mesta in predstavnik Muzeja narodne osvoboditve. Pesem »Prečuden cvet« novomeških pevcev iz društva »Dušan Jereb« je bila uvod v slovesnost, nakar je govoril zastopnik prosvetnih društev iz Novega mesta Slavko Kastelic, ki je dal besedo dr. Legiši. Ta je v daljšem govoru z globoko ljubeznijo očrtal človeški in umetniški lik tega tihega pesnika, ki je padel v slovenskem uporu, in odkril ploščo. Nato so položili vence — Ivan Potrč za Društvo književnikov, Slavko Kastelic za ljudsko-prosvetna društva Dolenjske, prof. Muser za Zvezo borcev novomeškega okraja in Bogo Komelj za študijsko knjižnico v Novem mestu, ki nosi ime po pokojnem Miranu Jarcu. Za zaključek je zadonela pesem o komandantu Stanetu in zastopnik domačinov iz Starega loga je prevzel ploščo v svoje varstvo.

se je zboljšala

krompirja za domače potrebe, medtem ko so prej kmetijske zadruga raje prodajale krompir v druge kraje. Tudi priporočilo, naj bi grosistična trgovska podjetja, ki se pečajo z odkupom kmetijskih pridelkov, prodajala ozimnice neposredno potrošnikom, je doseglo zadovoljive uspehe.

Grosistična trgovska podjetja sedaj prodajajo tako na Jesenicah kakor tudi v Kranju krompir po 14 din in to iz svojih skladišč neposredno potrošniku. Trgovsko podjetje »Rožca« z Jesenic pa celo po 13 din. Prav tako prodaja krompir v količinah nad 100 kg neposredno potrošnikom trgovsko podjetje OZZ Kranj. Tudi cene potrošnim jabolkom (od 25—28 din za kg so se nekoliko ustalile. Medtem ko podjetja obetajo prodajo zimskih jabolk po 25 din za kg. Cena zelja pa se giblje okoli 18 din za kg.

Zal je pobuda omenjenih grosističnih podjetij za čim cenejšo preskrbo mest z ozimnicami ostala bolj ali manj osamljena. Kmetijske zadruga in državna kmetijska posestva bi v tem oziru prav tako lahko marsikaj napravila, vendar tega ni čutiti. To bi bilo zlasti v sedanjem položaju zelo pomembno in potrebno, ker na trgu ni čutiti močnejše ponudbe s strani zasebnih pridelovalcev. A. I.

n Dobrovljamik« iga o NOB

Okrajnem odboru ZB NOV v Celju, so številni izvorni prevodi doslej še neobjavljenih poročil o posameznih partizanskih akcijah, ki so bila najdena v okupatorjevih arhivih. Spomini soborcev na padle borce in talce, kot so bili Slavko Šlander, Marijan Rot, Vera Šlander, Miklavžov Jožek, Ivanka Uranjek, Jože Letonja, Franc Pintarič-Švaba ter dr. Jože Potreta, so objavljeni v posebnem poglavju. Pisatelj Fran Roš je objavil v omenjeni knjigi Posvetilo borcem in Pesem svobode.

Naslednje tri knjige, ki jih bo izdal Okrajni odbor Zveze borcev NOV Celje, bodo obravnavale zgodovino NOB Zgornje Savinjske in Šaleške doline, Celja in Kozjanskega. Razen tega pripravlja komisija za celjski muzej pregledne karte raznih dejavnosti med NOB in biografije padlih borcev. F. K.

NAROČNIKI

»LJUDSKE PRAVICE«
SO ZAVAROVANI
ZA PRIMER NEZGODE

V SKOPLJU IN KREKI

Novi člani košarkarske lige

Košarkarji zagrebške Mladosti in beograjskega Radniškega so novi člani zvezne košarkarske lige. Na kvalifikacijskem turnirju v Skoplju so si prvi priborili dve mesti pred domačim Rabotničkim in črnogorskim prvakom Radničkim iz Ivanograda. V sinočnji odločilni tekmi je beograjski Radnički premagal makedonski...

